

Tekstiilien tuottajavastuu jätedirektiivin muutosehdotuksessa

KiSu kiertotalouskahvit 14.9.2023

Tekstiilien tuottajavastuu tulee – mikä muuttuu?

Johanna Routio, Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Jätepuitedirektiivin muutosehdotus 5.7.2023

<https://ym.fi/-/euroopan-komissiolta-lainsaadantoehdotus-elintarvike-ja-tekstiilialan-ymparistovaikutusten-vahentamiseksi>

- Komissio on ehdottanut jätepuitedirektiivin muutosta elintarvike- ja tekstiilijätteen osalta.
  - Suomenkielistä käännöstä ei vielä ole saatu.
  - EU:n puheenjohtajamaa Espanja ei ole antanut käsittelyaikataulua ehdotukselle. Belgia 1.1.24 lukien - ?
- Yksinkertaistettu kuvaus ehdotuksen käsittelyvaiheista (ns. tavallinen lainsäätämisympäristö EU:ssa):**
- EU:n komissio valmistelee direktiiviehdotuksen
  - jäsenvaltiot muodostavat kantansa
    - valmisteleva käsittely tapahtuu neuvoston työryhmissä; työryhmäkäsittelyn kesto voi vaihdella merkittävästi.
  - EU:n parlamentti muodostaa kantansa
  - EU:n ministerineuvosto valmistelee yleisnäkemyksen
  - Neuvottelut komission, parlamentin ja ministerineuvoston kesken (ns. trilogit) > sopu
    - neuvotteluvaiheen kesto voi vaihdella merkittävästi
  - Ministerineuvosto ja parlamentti hyväksyvät yhdessä direktiivin.

Suomen kannanmuodostus

- Valtioneuvosto valmistelee Suomen kannan jätepuitedirektiivin muutosehdotukseen yhteistyössä eduskunnan kanssa. Käytännössä ympäristöministeriö valmistelee ns. U-kirjelmän eduskunnan käsiteltäväksi. U-kirjelämä käsitellään lisäksi asianomaisessa EU-jaostossa eli ympäristöjaostossa sekä EU-ministerivaliokunnassa. Lopullisesti kirjelmän sisällöstä ja eduskuntaan lähettämisestä päätetään valtioneuvoston yleisistunnossa.
  - U-kirjelmää laaditaan EU:ssa päätettävistä asioista, jotka sisältönsä puolesta kuuluisivat eduskunnan toimivaltaan, jos Suomi ei olisi EU:n jäsen.
  - Sidosryhmien tiedot, kokemukset ja näkemykset pyritään huomioimaan U-kirjelmän valmistelussa.
  - U-kirjelämä käsitellään eduskunnan suuressa valiokunnassa, jolle asianomaiset erikoisvaliokunnat antavat lausuntonsa.
- Tavoitteena on, että eduskunta ehtii käsitellä U-kirjelmän ennen kuin EU:n valmisteluelimien käsittely alkaa.
- Sidosryhmäyhteistyötä jatketaan myös EU:n käsittely aikana. Neuvotteluprosessin aikana tulee yleensä kysymyksiä, joihin ei alkuvaiheessa yleisellä tasolla esitetyssä kannanmuodostuksessa ei ole pystytty varautumaan.
  - Sidosryhmäyhteistyön tavoitteena on saada riittävästi tietoa valmisteluun sekä jalostaa yhteistä ymmärrystä ja löytää toimivimmat ratkaisut.

Ehdotuksen tarkoitus ja tavoitteet

- Tekstiilijätettä koskevan ehdotuksen tavoitteena on parantaa tekstiilien jätehuoltoa jätehierarkian mukaisesti. Etusijalle asetetaan jätteiden syntymisen ehkäisy, tekstiilien uudelleenkäyttö ja siihen valmistelu sekä kierrätys (erityisesti kuidusta kuiduksi) muihin hyödyntämisvaihtoehtoihin nähden.
- Lisäksi pannaan täytäntöön saastuttaja maksaa –periaate ottamalla käyttöön tekstiilien laajennettu tuottajavastuu.
  - Tuottajavastuun pääperiaate on, että tiettyjen tuotteiden valmistajat, maahantuojat ja jakelijat vastaavat tuotteidensa jätehuollosta. Tuottajavastuun piiriin kuuluvat mm. renkaat, ajoneuvot, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot ja akut, paperituotteet ja pakkaukset. (jätelaki 46 §, 48§)
  - Muista tuottajavastuualoista on säädetty kustakin omassa direktiivissään/ asetuksessa; nyt tehdyssä ehdotuksessa tekstiilien tuottajavastuuta koskevat säädökset on tästä poiketen sisällytetty jätepuitedirektiiviin.
- Tekstiileille ehdotetun laajennetun tuottajavastuun tarkoituksena on varmistaa korkeatasoinen ympäristön- ja terveydensuojelu sekä luoda markkinat uudelleenkäytölle, uudelleenkäytön valmistelulle ja kierrätykselle, erityisesti kuidusta-kuiduksi tapahtuvalle kierrätykselle ja lajittelulle.
- Lisäksi tarkoituksena on kannustaa tuottajia suunnittelemaan tuotteensa kiertotalousperiaatteiden mukaisesti.
- Tavoitteena on myös käytettyjen tekstiilien sekä tekstiilijätteen vapaan liikkuvuuden varmistaminen sisämarkkinoilla.

Keskeiset ehdotukset

- Jäsenvaltioiden tulisi ottaa käyttöön kotitalouksien tekstiilituotteiden, vaatteiden, asusteiden ja jalkineiden laajennettu tuottajavastuujärjestelmä 30 kuukauden kuluessa direktiivin hyväksymisestä. Muilta osin direktiivimuutos tulisi saattaa voimaan kansallisessa lainsäädännössä 18 kuukauden kuluttua direktiivin voimaantulosta.
- Laajennettu tuottajavastuu tulisi järjestää jätepuitedirektiivin mukaisesti. Ehdotus sisältää säännökset mm. tuottajien taloudellisesta vastuusta, tuottajarekisteristä, tuottajavastuuorganisaatioista sekä tekstiilijätteiden käsittelystä.
- Tuottajalla tarkoitettaisiin tekstiili- ja jalkinetuotteiden valmistajaa, maahantuoja ja jakelijaa, mukaan lukien etäkauppa. Tuottajana ei pidettäisi käytettyjen tekstiilien tai jalkineiden kauppiaita sekä käytetyistä tuotteista tai jätteistä valmistettujen uusien tuotteiden kauppiaita. Tuottajavastuun ulkopuolelle jäisivät myös pienet, alle kymmenen henkilöä työllistävät yritykset, joiden vuotuinen liikevaihto on enintään kaksi miljoonaa euroa.

Tekstiilien laajennettu tuottajavastuu (22 a artikla)

- Määritelmät (3 artikla): Tekstiili - ja jalkinetuotteiden tuottajalla tarkoitettaisiin tuotteen valmistajaa, maahantuoja tai jakelijaa, etäkauppa mukaan lukien.
  - Tuottajalla ei kuitenkaan tarkoitettaisi niitä, jotka toimittavat markkinoille käytettyjä tekstiili- ja jalkinetuotteita sekä käytetyistä tuotteista, niiden osista tai jätteistä valmistettujen uusia tuotteita.
  - Lisäksi tuottajan määritelmästä jätettäisiin pois yritykset, jotka työllistävät alle **kymmenen henkilöä ja joiden vuotuinen liikevaihto ja taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa**. Tuottajina ei myöskään pidettäisi mittatilaustuotteita valmistavia mikroyrityksiä. (Perustelu: pk-yritykset 88 %:a sektorista, mutta vastaa vain 12 %:a liikevaihdosta.)
- Laajennettu tuottajavastuu **koskisi vain kotitalouksien tekstiilejä ja jalkineita**. 1.1.2025 voimaan tuleva jätepuitedirektiivin 11 artiklan mukainen tekstiilien erilliskeräysvelvoite koskee kaikkia toimijoita. Suomessa kunnille säädetty tekstiilijätteen aluekeräysvelvoite on tullut voimaan 1.1.2023.
- Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet olisi yksilöity tullinimikkeistön avulla (vaatteet, asusteet, vuodevaatteet, keittiötekstiilit, verhot, päähineet, jalkineet, ym.)
- Laajennettu tuottajavastuujärjestelmä tulisi olla perustettu **30 kuukauden** kuluessa direktiivimuutoksen hyväksymisestä.

Tuottajien kustannusvastuu (22 a artikla 4 kohta)

Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että tuottajat ovat laajentaneet tuottajavastuuta jätepuitedirektiivin 8-8 a artiklan mukaisesti.

Tuottajien olisi vastattava seuraavista kustannuksista:

- käytettyjen sekä jätteenä kerättyjen tekstiili - ja jalkine tuotteiden keräys ja sen jälkeinen jätehuolto (uudelleenkäyttöön tarkoitettujen käytettyjen tuotteiden kerääminen ja uudelleenkäyttöön valmisteltavien ja kierrätettävien jätetuotteiden erilliskeräys, kuljetus, lajittelu-, uudelleenkäyttöön valmistelu-, kierrätys- ja muut hyödyntämistoimet ja kerätyn jätteen loppukäsittely)
  - yhteiseen keräysjärjestelmään (ks. 22 c art.) kuuluvien sosiaalisten yritysten ja muiden kuin jätealan toimijoiden (non-waste-operators) tuottaman tekstiilijätteen keräys, kuljetus ja käsittely
  - Lisäksi sekajätteen koostumustutkimukset viiden vuoden välein, tiedottaminen, raportointi, TKI-toiminnan tukeminen
- Tuottajien olisi rahoitettava kustannukset niiden tuotteiden osalta, jotka on asetettu saataviksi markkinoille jäsenvaltioiden alueella **direktiivin muutoksen voimaantulon jälkeen**.
  - Korvattavat kustannukset eivät saisi ylittää kustannuksia, jotka ovat tarpeen palvelujen tarjoamiseksi kustannustehokkaasti, ja ne tulisi vahvistaa asianomaisten toimijoiden välisellä avoimella tavalla.

Tuottajarekisteri ja tuottajayhteisöt (22 b- c artiklat)

- Jäsenvaltioiden olisi perustettava tekstiili- ja jalkinetuotteiden tuottajarekisteri.
- Tuottajarekisterin on tarjottava linkkejä muihin kansallisiin rekistereihin tuottajien rekisteröinnin helpottamiseksi kaikissa jäsenvaltioissa.
- Tuottajat saisivat asettaa markkinoille tekstiili- ja jalkinetuotteita ainoastaan, jos ne tai niiden valtuutetut edustajat on rekisteröity kyseisessä jäsenvaltiossa. (ml. etäkaupan toimijat).
- **Tuottajien on perustettava tuottajayhteisö, joka hoitaa tuottajien velvoitteet niiden puolesta. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tekstiili- ja jalkinetuotteiden tuottajat nimeävät tuottajayhteisön täyttämään laajennetun tuottajavastuun velvoitteet niiden puolesta.**
- Tuottajien rahoitusosuudet tuottajayhteisöön tulisi mukauttaa huomioiden mm. valmisteilla olevan kestävien tuotteiden ekosunnitteluasetuksen mukaiset arviointiperusteet sekä tuottajayhteisöjen uusioraaka-aineista tai tuotteiden uudelleenkäytöstä saamat tulot. Maksujen tulisi lisäksi varmistaa tuottajien tasapuolinen kohtelu.

Tekstiilien erilliskeräysjärjestelmä (22 c artikla 5-6 kohdat)

- Tuottajayhteisöjen tulisi järjestää koko jäsenvaltion kattava erilliskeräysjärjestelmä.
- Keräysjärjestelmän tulisi koostua keräyspisteistä, jotka tuottajayhteisöt ja jätehuoltotoimijat perustavat niiden puolesta **yhteistyössä** sosiaalisten yritysten ja osuus- ja yhteisötalouden yksiköiden, jakelijoiden ja viranomaisten kanssa tai kolmansien osapuolten kanssa, sekä vapaaehtoisista keräyspisteistä. Keräysjärjestelmän tulisi kattaa koko jäsenvaltion alue.
- Keräysjärjestelmän tulisi tarjota keräys- ja kuljetuskontit **veloituksetta** verkkoon kytketyille keräyspisteille. Järjestelmässä tulisi kerätä **maksutta** myös järjestelmään kuuluvien sosiaalisten yritysten ja muiden kuin jätealan toimijoiden tuottamat tekstiili- ja jalkinejätteet.
- Tuottajayhteisöt eivät saa **kieltää** sosiaalisten yritysten tai muiden uudelleenkäyttö-toimijoiden osallistumista keräysjärjestelmään. Sosiaalisilla yrityksillä olisi oikeus ylläpitää omia erilliskeräyspisteitään ja niitä tulisi kohdella **yhdenvertaisesti tai suosituimmuuskohtelulla** erilliskeräyskeräyspisteiden sijoittelussa. Keräysjärjestelmään kuuluvia sosiaalisia yrityksiä ja osuus- ja yhteisötalouden toimijoita **ei saa vaatia luovuttamaan** niiden keräämiä tekstiili- ja jalkinetuotteita.
- Keräyspisteisiin **ei** sovellettaisi jätepuitedirektiivin **rekisteröinti- tai lupavaatimuksia**.
- Mikäli tuottajayhteisöjä toimisi enemmän kuin yksi, jäsenvaltion tulisi varmistaa, että niiden erilliskeräysjärjestelmät kattavat koko jäsenvaltion alueen ja että ne täyttävät velvoitteensa koordinoitusti ja unionin kilpailusääntöjen mukaisesti.

Tekstiilijätteen jätehuolto (22 d artikla)

- Artikla koskee kaikkea tekstiilijätettä, ei pelkästään tuottajavastuun piiriin kuuluvaa.
- Erilliskerätyjä käytettyjä tekstiilejä ja jalkineita pidetään keräyksen yhteydessä **jätteinä**.
- Tekstiilijätteen keräys, kuljetus ja varastointi sekä muu käsittely tulee suojata sääolosuhteilta ja likaantumiselta kerättyjen tekstiilien pilaantumisen estämiseksi.
- Erilliskerätyille käytetyille tekstiileille ja tekstiilijätteille on tehtävä erilliskeräyspisteessä seulonta, jossa poistetaan muut kuin kerättävät materiaalit tai aineet, jotka voivat pilata erän.
- Erilliskerätyjä käytettyjä sekä jätteenä kerättyjä tekstiileitä ja jalkineita tulee lajitella sen varmistamiseksi, että ne käsitellään jätehierarkian mukaisesti. Lisäksi ehdotus sisältää yksityiskohtaiset vaatimukset lajittelun toteuttamiseksi.
- **Komissio kehittäisi yhdenmukaiset jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat kriteerit (EEJ-kriteerit), jotka sisältäisivät lajitteluvaatimukset uudelleenkäytettäville sekä kierrätettäville tekstiileille. (=tuote)**
- Lisäksi yksityiskohtaisia vähimmäisvaatimuksia jätteensiirroille. Kaikkia erikseen kerätyjä käytettyjä tekstiili- ja jalkinetuotteita pidetään jätteinä ja niihin sovelletaan unionin jätelainsäädäntöä, myös jätteiden siirtoja koskevia säädöksiä, kunnes ammattimainen lajittelija on suorittanut lajittelutoimenpiteen uudelleenkäyttöä ja kierrätystä varten.

Voimassa oleva lainsäädäntö Suomessa

- Voimassa olevan jäteasetuksen mukaan kunnan on järjestettävä tekstiilijätteen alueellinen vastaanotto viimeistään 1 päivästä tammikuuta 2023. Kunnalle säädetty erilliskeräysvelvoite koskee kotitalouksissa syntyvää tekstiilijätettä.
- Jätteen haltijan on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan tekstiilijätteen erilliskeräys kunnan järjestämisvastuun ulkopuolelle kuuluvan tekstiilijätteen osalta.
- Kuntien lisäksi käytöstä poistettuja tekstiilejä keräävät useat ns. kolmannen sektorin yritykset sekä uudelleenkäyttötoimijat. Uudelleenkäyttöön kerättävien tekstiilien (hyväkuntoiset, käyttökelpoiset vaatteet) ei ole jätelain perusteella tulkittu olevan jätettä vaan tuotteita, eivätkä ne näin ollen ole kuuluneet kunnan jätehuollon järjestämisvastuun piiriin.
- Kolmannen sektorin yritykset sekä muut uudelleenkäyttötoimijat ovat itse vastanneet toiminnastaan syntyneen tekstiilijätteen jätehuollosta ja sen kustannuksista.
- Tuottajavastuusta on säädetty jätelain 6 luvussa. Ehdotus sisältää useita kohtia, jotka poikkeavat kansallisesta sääntelystä. Ehdotus muuttaisi merkittävästi nykyisiä käytäntöjä sekä uudelleenkäytettävien tekstiilien että tekstiilijätteen osalta.

2

Kiitos!

Johanna.routio@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

